Opłata pocztowa opłacona ryczałtem

Цана асобнага нумару **10 гр.**

РОДНЫ КРАЙ

Орган Т-ва Беларускае Асьветы — выходзіць 4 разы ў месяц.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Езуіцкая вул. 6, кв. 4.	Прыймо інтэрэсантаў: у Сэкрэтар'яце ТБА — у будні ад 9—12 г. у Рэдакцыі „ ад 12—14 г.	Цана падпіскі з дастаўкай поштай:	За год 2 зл. 50 гр.; за паўгоду — 1 зл. 35 гр. за 3 месяцы — 75 грош.; за 1 месяц — 30 грош.

№ 27 (79) — Вільня, 22-га кастрычніка 1935 г. — Год 3-ці.

Яшчэ аб царкоўных справах

Рэдакцыя атрымала артыкул ад заслужанага старога сьвяшчэньніка беларуса, вынятки з каторага ў сувязі з яго вельмі цікавым і актуальным зьметам ніжэй зьмяшчаем. РЭДАКЦЫЯ.

У папярэднім нумары „Роднага Краю“ была зьмешчана вельмі цікавая перадавіца аб нашай царкоўнай іерархіі, якая ясна паказала ўсяму Народу і нам сьвяшчэньнікам, дзе крыецца галоўная прычына аслабленьня веры сярод нашых прыхаджанаў, ад чаго пашыраецца **бязбожжа** і рознае **сэктанства**, ды чаму асабліва сярод праваслаўных беларусаў знаходзіць падатны грунт **камунізм.**

Выказаныя ў стацьці „Духавенства і Царква—Народ“ думкі адносяцца аднолькава да ўсіх нашых 3-х епархіяў: Віленскай, Пінскай і Горадзенскай. Аб дзьвёх апошніх гаварыць ня буду, бо тамтэйшага жыцьця і тамтэйшых парадкаў царкоўнага „управленія“ ня ведаю. Ад 15 гадоў працую ў Віленскай епархіі. За гэты час сам пабываў на шмат якіх прыходах, а знаю амаль усіх сьвяшчэньнікаў ды ўсе прыходы. Ня ведаю, ці ў якой іншай епархіі спатыкаюцца такія рэчы, лепш кажучы, недарэчнасьці, як у нас, але мы ўжо да гэтага прывыклі.

Зразумела, што ўсе мы бясьсільны зьмяніць існуючы парадак датуль, пакуль Той, каму мы прысягалі падпарадкавацца „беспрекословно“, г. зн. наш архіепіскап Хвядос займае Віленскую архіпастырскую кафэдру. Ня буду, што праўда, вініць у гэтым і Яго, бо ўважаю, што Ён дасяг ужо такога веку, калі за свае паступкі неадказны нават і перад Богам.

Ці дасягне кара заплечнікаў нашага архіпастыра за тое, што яны робяць,—таксама сказаць трудна ды і ня ў гэтым справа.

Розным Дзічкоўскім, не аб веру ходзіць, а аб сваю ўласную скуру. Яны іншымі быць ня могуць, бо-ж так ужо яны ўзгадованы. Але песьня іх, здаецца, ужо сьпяяна — яшчэ дзень, яшчэ два і... аб іх забудзем.

Зразумела, што Царкву складаюць ня толькі „сьвятыя айцы“, як іх называе „Родны Край“, але і вернікі — народ, а народ у нас выключна беларускі. І нічога дзіўнага, што, бачучы такія непарадкі, лепшыя прадстаўнікі белар. грамадзянства забіраюць голас у дарагой для іх народу справе — справе маці праваслаўнае царквы.

У шмат каго з нас, зьвязаных „клятваю“ паслушэнства сваёй іерархіі, паўстае жах ад кіненай аўтарам успомненага артыкулу пагрозы — **выйсьці з пад парадкаваньня** такой іерархіі. Аднак аб'ектыўна разважаючы, ды памятаючы прыклады з мінуўшчыны нашае праваслаўнае Царквы на Беларусі, прыходзіцца сьцьвердзіць, што не заўсёды, нажаль, нашая вышэйшая іерархія знаходзілася на належным роўні. Наадварот, можна прывесьці прыклады ганебнага хістаньня, а на'т і адступніцтва вышэйшых іерархаў ад веры сваіх бацькоў, ад веры свайго народу.

Ці й у гэткіх выпадках абавязвае вернікаў абсолютнае „беспрекословное“ паслушэнства? Гісторыя Царквы нас вучыць, што не, бо-ж кожны чалавек грэшны, а бязгрэшны толькі адзін Хрыстос, Сын жывога Бога, які якраз і прыйшоў грэшнікаў спасьці. Бязгрэшна такім чынам толькі Царква Хрыстова, як такая. Гаворыцца, што голас народу — голас Божы. І сапраўды, народ не атрымлівае ў гэтым прыпадку „благ міра сего“ і дзеля гэтага ён найбольш чулы на небясьпеку і найбольш аб'ектыўны ў сваім судзе.

А народ даўно дабіваецца ад нас, сьвяшчэньнікаў, прыйсьці навучаць яго ў імя Айца і Сына і Сьвятога Духа ў мове для яго зразумелай—роднай, матчынай — мове беларускай.

Духавенства нашае Віленскае епархіі (на чале з архіепіскапам Хвядосам) ў большасьці расейскае па крыві ды чарнасоценнае па духу, якой усё яшчэ сьняцца „благія“ сны аб „единой неделимой“ Расеі. І нічога дзіўнага, што гэнае духавенства так адносіцца да Беларусаў: яно ўважае сучасны стан рэчаў дачасным і дзеля гэтага хутчэй згодзіцца на польскю чымсь на беларускую мову. Ясна, што гэнае духавенства ненавідзіць і польскую мову такжа, як і беларускую, але думае, што „польская мова“ дасьць яму хоць асабістыя выгады і карысьці, як мова дзяржаўная.

Архіепіскап Хвядос, прыкладам, на днях выдаў загад, каб кансісторыя і духавенства **паступова(?)** („stopniowo“) пераходзілі на польскую мову.

Што гэта значыць і для чаго так зроблена? Бязумоўна, толькі і выключна, каб дагадзіць, так сказаць, начальству.

Няўжо-ж яны думаюць гэтым забарыкадаваць сябе ад штораз выразьнейшых дамаганьняў беларусаў—вернікаў?

Калі так, то вельмі і вельмі мыляюцца. Нам, беларусам зусім ня страшна польская мова; мы яе знаем і на ёй зносімся з дзяржаўнымі ўладамі і дзяржаўнымі ўстановамі; гэты парадак мы прынялі ад самага паўстаньня Польшчы.

Польскай мове мы вось ужо 17 гадоў вучым сваіх дзяцей і яна для нас зусім не праціўная, наадварот, — уважаем польскую мову прыгожай і і мілагучнай, якую трэба было-б пазнаць і тады, калі-б яна ня была мовай дзяржаўнай, а толькі мовай братняга нам народу. Дзівімся, што нашая іерархія толькі пасьля 18 гадоў існаваньня польскае дзяржаўнасьці прыйшла да гэткага перакананьня, пашыраючы дагэтуль сярод беларускага народу толькі і выключна мову **расейскую**, інакш кажучы, **русыфікуючы беларусаў.**

А цяпер? Мусі будзе так, як зазначае „Родны Край“: на вынас — польская, а для ўнутранага спажываньня — „по старому — общепонятный материнскі язык“.

Але беларусаў гэтым не запужаеш.

Маючы, як зазначыў, поўную пашану да польскае мовы і польскае культуры, беларусы адначасна не перастануць быць беларусамі, ня выракуцца сваёй роднай мовы.

І таму не на вецер кінена ў папярэднім нумары „Роднага Краю“ думка, аб стварэньні беларускай нацыянальнай царквы, бо калі мы, духоўныя, ня пойдзем да беларусаў з навукай Хрыста ў беларускай мове,—ці то ў школе, ці ў царкве, то насьпее час, калі беларускі народ створыць сваю нацыянальную царкву, а мы, сьвяшчэньнікі-беларусы пойдзем разам з ім.

Скажу больш. Па маёй думцы ня толькі навучаньне рэлігіі ў школе і ў царкве магчыма і павінна адбывацца пабеларуску, але і царкоўнае багаслужэньне паступова можа пераходзіць на беларускую мову, што зусім не пярэчыць кананічным правілам праваслаўнае царквы. Варта толькі ўспомніць аб даваеннай эстонскай праваслаўнай царкве, у якой Служба Божая адпраўлялася выключна ў эстонскай мове. Такі парадак можа быць толькі карысным, бо тады беларусы-вернікі будуць добра разумець царкоўную службу, а гэта бязумоўна выкліча падняцьце рэлігійнасьці сярод нашага народу.

Пара скончыць з такім ненармальным станам рэчаў, калі духоўнікі хочуць прапаведваць Слова Божа'е вернікам ў чужой для іх мове. Урэшце гэта ня згодна і з воляю Госпада Ісуса Хрыста, каторы хіба-ж, пасылаючы сваіх апосталаў, прыкл., да Рымлянаў, не казаў ім прапаведваць пажыдоўску.

Каб скончыць з існуючым непарадкам у нашай царкве, трэба зрабіць рашучую і поўную опэрацыю.

Годзі хістаньня, годзі кампрамісаў. Павінна быць праведзена поўная беларусізацыя царквы ад верху да нізу. Тады толькі мы зможам спыніць той маральны расклад, які трывае ў нашай царкве. Скарыстае з гэтага і Царква і Польская Дзяржава, бо-ж хіба лепш для Дзяржавы мець пэўных і актыўных грамадзян-беларусаў, чымсь quasi палякаў, якія хаваюць за пазухай камень.

Сьвяшчэньнік-беларус.

Барацьба за ваду ў паўдзённай Абісініі.

У той час, як з паўночна-ўсходняга абісінскага фронту газэты падаюць даволі шмат вестак пра афрыканскую вайну, апісваючы, як італьянцы занялі места Адую, то ізноў, як абісінцы зрабілі напад на гэтае места ўночы ды выразалі ў пень каля 2000 чалавек італьянскага гарнізону. з паўдзённа-ўсходняга абісінскага фронту вайны весткі вельмі скупыя. Сама пустынная мясцовасьць гэтага фронту не дае магчымасьці разьвіцца тут болей рашучым ваенным апэрацыям.

„Ilustrowany Kurjer Codzienny“ за 14. X. зьмясьціў вельмі цікавы артыкул вядомага ангельскага ваеннага корэспондэнта сэра Пэрсіфаля Філіпса, датованую 11 кастрычніка ў мясцовасьці Дірэдаўа.

Паміж іншым, сэр Пэрсіфаль Філіпс піша:

— Італьянскі паход у паўдзённай Абісініі зьяўляецца дасюль хутчэй вайною за ваду, ніж за самую тэрыторыю. Войска генэрала Грацыяні, што складаецца, як з эўрапэйцаў, так і з колёніяльных фармацыяў, пасоўваецца праз тэрыторыю правінцыі Огадэн вельмі павольна і мэтодычна, пераходзячы... ад крыніцы да крыніцы. Дасюль ня было сутычкі, якую можна было-б назваць бітвою, ня гледзячы на сэнсацыйныя весткі пра вялікія перамогі і паражэньні. Весткі гэткія, падаваныя з вуснаў у вусны, адбываюць сваю падарожу праз горы і даліны Гаррару і даходзяць да мэты пераўвялічаныя і перайначаныя.

Дзе толькі дайшло да беспасярэдняе сутычкі войскаў, якія ваююць, там Абісінцы, маючы цэнную помач вады, выказалі сільнае спраціўленьне. Калі іх змусілі адступіць, дык яны стараліся абапёрціся аб чарговую крыніцу. Зразумела, што Італьянцы маюць тую вышэйшасьць над Абісінцамі, што могуць пасылаць сваім палком запас вады, а таксама і стравы, як цяжкімі самаходамі, так і самалётамі. Сомалійскія дэзэртыры, якія дасталіся за абісінскі фронт, цьвердзяць, што італьянскае войска ня вельмі церпіць ад недастачы ежы або вады. Не адбываюцца там доўгія маршы і кожны шаг, які вядзе ў горы, — падробна абдуманы. Дык дзеля гэтага з абедзьвюх старон дайшло параўнаўча да вельмі невялікага ліку сутычак. Першыя праўдзівыя пробы стойкасьці Абісінцаў проці атакаў, ведзеных сучаснаю зброяй, адбудуцца толькі тады, як Абісінцы будуць бараніць у горах доступ да Гаррару. Камандзер абісінскае арміі падчырквае, што ён ані ня мае замеру выклікаць вялікі бой у пустыні.

Гэтак званы італьянскі фронт — вельмі туманны і трудна яго азначыць... Павольны наступ італьянскае пяхоты забясьпечваюць значныя лікам танкі, а таксама і самалёты... Апісаньні налётаў італьянскіх лятуноў даходзяць да заселеных узгор'яў і выклікаюць жах на базарах Гаррару, дзе іх лічаць за надчалавечыя штукі белых чарадзеяў.

Вельмі мала хто з Абісінцаў сочыць за італьянскімі апэрацыямі інтэлігентным спосабам. Яны вераць, што галоўная іхная атака скіруецца ў кірунку гораў поўначы, якія знаходзяцца пад заслонай брытанскага краю Сомалі з Джыджыгаю, як першым этапам.

Італьянцы добра ведаюць, што набоі зброі, паходзячай з Японіі, прыбылі да Зэіля, скуль на вазох перавозяць іх цераз Гаргеіза ў Джыджыгу, дзе ізноў-жа іх шыбкім тэмпам раздаюць войску.

Шмат якія аддзелы абісінскага войска азброены дасюль толькі старымі стрэльбамі ды зброяю сумліўнае вартасьці. Вакол Джыджыгі адбываюцца вялізныя концэнтрацыі мясцовых плямёнаў і рэгулярнае арміі. Убогая мясьціна Джыджыга, абкружаная вялікімі пустыннымі плашчынямі, зусім эвакуована з цывільных жыхароў.

Места Гаррар знаходзіцца цяпер у стане дэморалізацыі, выкліканай страхам перад аэраплянными атакамі. Палова 20-тысячнага насяленьня, у тым ліку найчасьцей жанчыны і дзеці, эвакуованы на ваколічныя горы, або ў глыб краю. Мясцовыя таргі перанесены за места. Тысячы людзей прабываюць там дзень і ноч пад голым небам, а на колькі гадзін у дзень там паадчыняны розныя склады.

З усіх шпіталяў павяваюць сьцягі Чырвонага Крыжа. Мясцовыя жыхары высока цэняць гэты знак Чырвонага Крыжа, але вельмі слаба ўяўляюць сабе, што ён азначае. Некаторыя з Абісінцаў лічаць яго свайго роду амулетам проці самалётаў. Места Гаррар ня мае ніякіх харчовых запасаў, бо можа іх атрымліваць з агародаў, паложаных навокал за мурамі места. Абісінскі ўрад зрэквізаваў усе вазы, якія толькі былі ў горадзе. Нэрвы жыхароў гэтага гораду настолькі напружаныя і пануе гэткі ваенны псыхоз, што на гук стрэлу звычайнае стрэльбы вочы ўсіх зьвяртаюцца да неба, а выпадковыя стрэлы выклікаюць паніку на вуліцах. Дваццацьмільная дарога з Гаррару да Дірэдаўа закрыта агароджаю, якая замыкаецца, як толькі зьмеркне. Нікому без спэцыяльнага пазваленьня нельга перайсьці гэтае агароджы. Тымчасам гарадзкія брамы, замыканыя раней у тую самую пару, што і ў сярэднявеччы, цяпер адчыненыя і заўсёды абстаўленыя жаўнерамі. Калі дарога да Дірэдаўа адкрыта, дык відаць бясконцыя паходы ўцекачоў, шмат хто з якіх паходзіць з брытанскага Сомалі ды ўцякае разам з сваімі завуаляванымі жанчынамі і дзяцьмі. Сходзячы з гораў, ідуць яны да чугункі разам з усёю маемасьцю, везенаю муламі. Ня гледзячы на паніку ў месьце, эўрапэйскія купцы заявілі, што думаюць астацца ў Гаррары аж датуль, пакуль места не пачнуць бамбардаваць італьянцы.

Поўная недастача праўдзівых вестак пра поступы італьянскіх войскаў і недастача афіцыяльных паведамленьняў ураду прычыняецца толькі да агульнай нэрвовасьці насяленьня. Няма ніякага заўсёднага контакту з высока нявыразным фронтам пад Адуяй. Адзіным контактам з рэштаю Абісініі ёсьць радыястанцыя, каторая передае ўсялякія ведамасьці ў Адзіс-Абэбу, хоць і з вялікім спазьненьнем з прычыны скомплікаванае цэнзуры.

Дасюль хіба што ніводная вайна ў часы цывілізацыі ня была ведзена пры гэткай адсутнасьці ўсялякіх тэхнічных устройстваў і гэтак далёка ад усялякай камунікацыі з усім сьветам...

Савецкая хірургія.

Маскоўская „Правда“ піша:

Менскі камсамолец Анатоль Клімовіч зьвярнуўся ў хірургічную клініку:

— Мазоль на пальцы правай нагі. Непакоіць.

Лекар папрыяцельску адказаў:

— Зайдзі, братка, заўтра, выражам.

Назаўтра Клімовіч прыйшоў.

Яго папрыяцельску пасадзілі. Нагу ўзялі пад мясцовы наркоз і... адрэзалі ўвесь палец. І пры гэтым ня той, на якім мазоль, а іншы, суседні, зусім здаровы:

— „Памыліліся... не памыляецца той, хто нічога ня робіць“.

Пашырайце нашу газэту.

Ангельская Імпэрыя

У сувязі з італьянска-абісінскай вайной Ліга Нацыяў выказалася за санкцыі, скіраваныя проціў Італіі, якую Ліга прызнала нападаючай староной. Гэная пастанова Лігі — адбылася галоўным чынам дзякуючы уплывам і націску Англіі, інтарэсам якой пагражае жаданьне Італіі пашырыць свае афрыканскія калёніі.

Англія зьяўляецца найбольшаю дзяржаваю на сьвеце, да якой належаць землі ва ўсіх 5-ёх частках сьвету з агульным абшарам 34 мільёны 240 тысячаў 349 квадрадных кілёметраў з насельніцтвам да 500 мільёнаў чалавек, з чаго *ў Эўропе* — 324 тысячы 641 кв. кілёмэтраў з насельніцтвам каля 50-ёх мільёнаў чалавек, *у Азіі* —5 мільёнаў 103 тысячы 306 кв. кілёметраў з насельніцтвам каля 350 мільёнаў чалавек, *у Афрыцы* — 10 мільёнаў 26 тысьчаў 824 кв. кілёметраў з насельнідтвам звыш 60 ёх мільёнаў чалавек, *у Амэрыцы* — 10 мільёнаў 240 тысячаў 813 квадр. кілёмэтраў з насельніцтвам 12 мільёнаў чалавек і ў *Аўстраліі і Акеаніі* 8 мільёнаў 546 тысячаў 705 кв. кілёмэтраў з насельніцтвам каля 10 мільёнаў чалавек.

Сталіцай усей Ангельскай Імпэрыі зьяўляецца Лёндан, які налічвае, разам з прадмесьцямі, 8 з паловай мільёнаў жыхароў.

Эўрапэйскія землі Англіі складаюцца з Каралеўства Вялікабрыніі (Англія, Шотляндыя і паўночная Ірляндыя), з Ірляндыі Гібральтару, Мальты і Кіпру.

Каралеўства Вялікабрытанія мае абшар 244 тысячы 146 кв. кілёметраў з насельніцтвам 48 мільёнаў чалавек. Агульная даўжыня чыгунак 32 тысячы, 824 кілём.

Гандлёвы флёт складаецца з 8 з паловай тысячаў караблёў у 22 мільёнах тоннаў.

Бюджэт Каралеўства раўняецца 1 мільярду 654 мільёнам, 475 тысячам 541 фунтам штэрлінгаў (1 фунт штэрлінгаў роўны 26 польскім злотым).

Ірляндыя — (ад 1922 г. свабодная дзяржава) кіруецца ангельскім генэрал-губэрнатарам. Абшар мае 68 тысячаў 873 кв. кілём. з насельніцтвам 3 з паловай мільёнаў чалавек, чыгунак—3.342 кілём. Гандлёвы флёт агульна імперскі.

Сталіца Ірляндыі — Дублін (450 тыс. жыхароў).

Гібральтар зьяўляецца вельмі важным ваенным портам на Сяродземным моры (скала вышынёй

Белая лаўка.

А здаецца, што і ня вельмі даўно было гэта, калі нас на расейцаў перарабляць стараліся.

Сяло Каўпакі спачатку мела толькі цэркву, а пры ёй папа ды дзяка.

А калі апошні цар каранаваўся, дык задумала начальства і школу паставіць у Каўпакох. Звычайную гэткую школку, царкоўна-прыхадзкую, каб „рускі дух“ загаяць у галовы беларускіх дзетак.

Школу збудавалі, пабялілі ў сярэдзіне, а зьверху цёмна-чырвонай фарбай памалявалі. Пышны малебен некалькі папоў разам служыла, калі сам архірэй высьвячаць гэтую школу прыехаў. Прыбыў і губэрнатар — нязвычайнае таўшчыні чалавек.

Навіна, дык народу сабралася нямала — ня ўсе маглі ў будынак школьны ўлезьці.

Адна бабулька ўзыйшла на ганак, аж—тут дзьверы загарадзіў ёй таўшчэзны пан.

— Пусьці, панок, дай паглядзець на архірэя, -- просіць бабулька.

А „панок“ толькі бокам павярнуўся, усьмяхаецца. Бабулька то з таго боку зайдзе, то з другога— ніяк не пралезеш міма панскае фігуры.

Падляцеў да бабулькі мясцовы паліцэйскі ураднік, схапіў за плечы і сьпіхнуў з ганку на вуліцу, строга спытаўшыся:

— Ты чаго, старая зязюля, начальства трывожыш?

— А мне нашто вашае начальства? — апраўдвалася бабулька,— мне толькі, каб архірэя ўбачыць.

— Дык ты што? — абсаджвае яе ураднік, — ня бачыш, што ў дзьвярох сам гаспадзін губэрнатар?!

— *Гу-бар натар?!*—зьдзівілася бабуля, — але-ж і губарнатар?... ў ім добрую кадушку капусты насаліць можна было-б!

Ураднік сьвіснуў бізуном над галавой бабулькі і далёка адагнаў яе ад школы.

Больш ніякіх непарадкаў пры высьвячаньні школы ня здарылася. Яе высьвяцілі, прыбілі вялікі шыльд, расьпісаны кірыліцай, каб кожны граматны дзядзька вычытаць мог, што гэта: Каўпацкая царкоўна-прыхадзкая школа.

Ніжэй на шыльдзе, крыху меншымі літарамі, было выпісана, што школа гэта збудована ў такім вось годзе ў памяць... *священнаго короновапія их императорских величеств.*

З восені і „навука“ ў школе пачалася.

Школаю загадваў поп і вучыў у ёй Закону Божага. Іншыя прадметы выкладаў прысланы ў Каўпакі настаўнік.

У даўжэзнай клясе ў адзін рад былі пастаўлены школьныя чорныя лаўкі так, што вучні сядзелі вачыма да двох вялікіх вокнаў, а ўсе іншыя вокны чамусьці знаходзіліся з правага боку, з захаду.

У канцы клясы, зусім збоку, у кутку каля дзьвярэй, пастаўлена была нефарбованая белая лаўка. Яна мела нейкае спэцыяльнае, можна сказаць, назначэньне—тут, як у люстры, адбівалася ўсё тое, чаго хоча ад бедных дзяцей расейская царкоўная школа.

Вучні дзяліліся ў клясе на аддзелы: старшы, сярэдні і малодшы. Белая лаўка не ўваходзіла, праўду сказаць, ні ў які аддзел і была гэткаю сабе „камчаткаю“ для . . . безнадзейных, „тупых“ вучняў.

А ці запраўды былі там вучні безнадзейныя і тупыя, ці сама школа, сваім спосабам навучаньня, тупіла іх, праз цэлыя доўгія гады трымаючы на белай лаўцы, — гэта трудна было згадаць бедным бацьком тых дзетак, якіх у школе парасейску ды паславянску чытаць вучылі.

Чорнавокі, моцна збудованы, Алеська Біч высядзеў на белай лаўцы аж дзевяць гадоў і толькі ўжо зусім дзяцюком, маючы семнаццаць гадоў, разьвітаўся ён і з белаю лаўкаю і наагул з Каўпацкаю царкоўнаю школаю.

Малады мясцовы поп, прыйшоўшы ў школу на Закон Божы, адразу прызнаў Алеську *тупым* і ні за што не пазваляў перавясьці яго ў малодшы аддзел, на чорныя лаўкі.

Уся тупасьць Алеські Віча была ў тым, што ён ніяк ня мог навучыцца малітвы Духу Сьвятому.

А поп кожны раз пачынаў сваю лекцыю проста:

— *Александр Біч!* *А ну*, скажы нам малітву Духу Сьвятому.

Алеська пачынаў:

— Цару нябеснаму...

— *Царю не-бес-ный*, — папраўляў поп, моцна націскаючы на *„рю“* і на *„ный“*.

І колькі ні змушаў ён Алеську паўтараць малітву, у таго нязьменна выходзіла:

— Цару нябеснаму...

Чужым нейкім здаваўся Алесю царкоўна-славянскі сказ малітвы Духу Сьвятому дый годзі. Ён ужо навучыўся чытаць і сяк-так пісаць парасейску, задачкі напамяць рашаў нават тыя, што задаваў настаўнік другому аддзелу, а вось малітвы навучыцца ніяк ня мог і праз гэта мусіў цэлы свой „школьны век“ сядзець на белай лаўцы.

Шмат здарэньняў розных было ў школе, пакуль „вучыўся“ ў ёй Алесь Біч.

Ен якнайлепш мог-бы расказаць пра візыты павятовага *наблюдателя*, пра муштру царкоўных сьпеваў, тлумачэньне эвангельля з славянскае на расейскую мову, ведаў, што азначае паславянску *„иже“* або *„паки“*, а малітву Сьвятому Духу нязьменна пачынаў словамі:

— Цару нябеснаму...

каля 440 мэтраў), займае абшар каля 4-х квадратных кілёмэтраў з насельніцтвам 19.800 душ, з якіх 3 з паловай тысячы вайсковых.

Мальта — востраў на Сяродземным моры — мае абшар 308 кв. кілём. з насельніцтвам 240 тысячаў чалавек.

Кіпр—востраў на Сяродземным моры—мае абшар 9.283 кв. кілём. з насельніцтвам 357 тысячаў чалавек.

У Азіі да Англіі належыць Індыя, Цэйлон, Адэн, Малайскія астравы, Барнэо, Гонконг, Палестына.

Індыя кіруецца намесьнікам з тытулам віцэ караля. Абшар займае 649 тысячаў 632 кв. кілёмэтры з насельніцтвам 352 мільёны чалавек, з якіх ангельскія правінцыі займаюць абшар 2 мільёны 834 тысячы 489 кв. кілём. з насельніцтвам 270 мільёнаў чалавек, а рэшта дзяржавы знаходзіцца пад апекай Англіі.

У Індыі жыве 45 розных народаў, якія гавораць на 170 дыялектах — паангельску ўмее гаварыць толькі адзін чалавек са 150-ёх. Важнейшыя гарады у Індыі: Дэльхі (сталіца), Калькутта, Бомбей, Мадрэс.

Цэйлон займае абшар 65 тысячаў 869 кв. кілём. з насельніцтвам 5 з паловай мільёнаў.

Адэн на берагу Чырвонага мора займае абшар 23.542 квадр. кілём. з насельніцтвам 62 тысячы чалавек.

Над Палестынай Англія мае мандат ад Лігі Нацыяў. Палестына займае абшар 23 тысячы 500 кв. кілём. з насельніцтвам паўтары мільёна чалавек, з якіх арабаў 78 працантаў, жыдоў 11 працантаў, хрысціян 8 проц., іншых 3 працанты.

У Афрыцы, Амэрыцы і Аўстраліі Англія мае вялікія калёніі, з якіх адны зьвяляюцца менш, а другія больш залежнымі ад Англіі.

Рэгулярная ангельская армія складаецца з 6.800 афіцэроў і 130 тыс. салдатаў. Усяго ёсьць 5 пяхотных дывізіяў, 2 кавалерыйскія дывізіі і танкавы корпус (5 танкавых батальёнаў). Усяго—66 батальёнаў пяхоты, 33 эскадроны і 115 батарэяў

Паветраны флёт складаецца з 2800 самалётаў, апрача таго ў калёніях 800 самалётаў. Паветраны флёт абслужваецца 2.500 афіцарамі і 60 тыс. салдат. Тэрытарыяльная армія (міліцыя) налічвае 1 мільён 410 тыс. чалавек і складаецца 314 пяхотных дывізіяў.

Ірляндзкая армія мае 750 афіцароў і 9.500 салдатаў. Ангельска-індыйская армія налічвае 227 тыс. чалавек, з якіх 59 тыс. ангельцаў і складаецца з 4-х пяхотных дывізіяў і 10 асобных брыгадаў. Усе спэцыяльныя войскі складаюцца выключна з ангельцаў.

У часе вайны ва ўсіх ангельскіх землях, за выняткам Ірляндыі і Індыі, уводзіцца агульная вайсковая павіннасьць.

Пры мабілізацыі армія дасягае 12 мільёнаў чалавек.

Апошнім часам пастаноўлена матарызаваць армію, г. зн. замяніць коняў аўтамабілямі.

Аб колькасьці марскога флёту нядаўна была пададзена зацемка ў нашай газэце.

На павялічэньне марскога флёту выпушчана пазыка Нацыянальнай абароны ў суме 150 мільёнаў фунтаў штэрлінгаў.

К.

Гаспадарчы аддзел.

Умовы збыту алейнага насеньня ў сёлетнім годзе.

Пашырэньне плошчы пасеваў алейных расьлінаў у Польшчы мае вялікае гаспадарчае значэньне. Шмат расьлінных алеяў спажываюць людзі; апрача таго, яшчэ вялікшая колькасьць некаторых з іх ідзе на тэхнічны ўжытак.

Вядомыя ў Польшчы алейныя расьліны рапак і рэпік] (сурэпіца), якія разводзяцца выключна для насяленьня, у нас ня сеюцца. У нашым краі найбольш пашыранай расьлінай, з насеньня якое вырабляецца алей, ёсьць лён, а пасьля за ім ідзе канапля. Абедзьве гэтыя расьліны прыносяць карысьць гаспадару ня толькі насеньнем, але таксама, яшчэ ў большай меры, сваім валакном, дзеля чаго гэтыя расьліны і занесены да разраду валакністых. Зразумела, што чым больш даход атрымаем з насеньня, тым больш павысіцца агульны даход ад гэтых расьлінаў.

Да апошніх часоў вялікая колькасьць льнянога алею ішла на прадукцыю пакосту. Цяпер - жа льняны алей мае на рынку паважнага замежнага канкурэнта ў пастаці дэнатураванага соявага алею. Апрача таго, нізкія цэны тлушчаў жывёльнага паходжаньня спрычыняліся таксама да паменшаньня спросу на расьлінныя алеі, а гэтым самым і да зьніжкі іх цэнаў.

Дзеля таго, што алейныя расьліны ў нас маюць вялікае гаспадарчае значэньне, дык на збыт іх зьвярнулі належную ўвагу ўрадовыя дзейнікі. Выданы цэлы рад законаў і распараджэньняў з мэтаю ўтрыманьня цэнаў алейнага насеньня на адпаведнай вышыні.

Яшчэ ў сакавіку месяцу сёлетняга году выйшаў закон, згодна з якім Мініст. Скарбу распараджэньнем з дня 30 красавіка с. г. налажыла падатак (акцыз) на маргарын, на штучныя спажывецкія тлушчы, а таксама на тлушчы, ужываныя для іх вытвару. Падатак гэты выносіць 55 грошаў за 1 кілёграм. Гэты закон бароніць ад канкурэнцыі, зразумела, перадусім тлушчы жывёльнага паходжаньня (масла). Таксама бароніць ён і спажывецкія расьлінныя алеі, якім вялікую конкурэнцыю робяць загранічны какосавы алей.

Аднак аднаго гэтага закону аказалася замала. Рада Міністраў дн. 13 VII—1935 г. выдала распараджэньне аб зьмене абавязуючага дасюль ўвознага мытнага тарыфу. У новым тарыфе пядняты мытныя аплаты на ўсе тыя ўвозныя алеі, якія найболей конкуруюць з краёвымі. Такім чынам дасюлешняя мытная стаўка на дэнатураваны соявы алей паднята з 15 злотых да 35 злотых за 100 кгр.

Апрача таго абвешчана ў „Dz. Ustaw“ новае распараджэньне з дня 31 ліпня 1935 году, на аснове якога ўведзены зварот мытаў пры вывазе алейнага насеньня.

Паводле гэтага распараджэньня кожнаму, хто вывозіць алейныя насеньні заграніцу, Дзяржава выплачвае за кожныя вывезеныя 100 кгр. насеньня наступныя стаўкі: за рапак і рэпік 6 злотых, за канаплю 10 злотых і за лён 12 злотых.

Апрача таго, Дзяржава прызнала крэдыты (рэестровы і залічковы) алейным прамыслоўцам на закуп краёвых алейных насеньняў. Таксама прызнаны нізкапроцантовы крэдыт пад заклад гэтых насеньняў.

Як у мінулым годзе, так і цяпер для забясьпечаньня прадуцэнтам алейных насеньняў мінімальных цэнаў на гэты прадукт, падпісана колектыўная ўмова паміж цэнтраляй Абароту Алейнымі Насеньнямі (С. О. N. О.) і саюзам Польскіх Алеярняў. Сёлетняя ўмова дзе ў чым розьніцца ад леташняй. Летась алеярні змушаны былі паводле ўмовы купляць усю колькасьць алейнага насеньня, якую ім запрапануе Ц. А. А. Н. (С. О. N. О.) Цяпер жа справа стаіць крышку горш, бо ў сёлетнім годзе акрэсьлены пэўны кантынгэнт, вышэй якога алеярні не забавязваюцца прыймаць алейных насеньняў. Паводле ўмовы алеярні забавязваюцца закупіць у сёлетнім гаспадарчым годзе ў часе ад верасьня 1935 да сакавіка 1936 году ўключна наступную колькасьць алейнага насеньня:

рапаку і рэпіку	22.000	тоннаў
льнянога семя	15.000	„
канаплянага „	4.500	„

Прадбачыцца, што кантынгэнт гэты будзе яшчэ дадаткова падвышаны, бо колектыўную ўмову падпісала болей алеярняў, чым раней дапушчалася.

Мінімальныя цэны, устаноўленыя ўмовай на паасобныя алейныя насеньні, наступныя: рапак і рэпік 33 зл. за 100 кгр. нэтто поўнавартасных насеньняў, льняное семя 30 зл. f-co станц. грузкі пры грузках 15 тоннавых, канаплянае семя—20 зл.

Каб пакрыць кошт перахоўваньня і каб гандаль раўнамерна разлажыўся ў працягу вышэйпададзенага часу, уведзены прагрэсыўныя цэны. Паводле ўмовы вышэйпададзеныя цэны будуць павышацца на 2% у кожным наступным месяцы.

Далей у ўмове абгаворана, якія насеньні зьяўляюцца поўнавартаснымі. Паводле гэтай агаворкі насеньне называецца паўнавартасным тады, калі яно ня мае больш пэўнага проценту розных дамешак, не сапсутае і адпаведна высушанае.

Вельмі важным для нас зьяўляецца і тое, што гандлёвыя фірмы, уваходзячыя ў Ц. А. А. Н. (С. О. N. О.) маюць складаць да Ц. А. А. Н. дэклярацыі, якімі забавязваюцца плаціць прадуцэнтам алейнага насеньня такія цэны, якія яны асягнуць пры прадажы гэтага насеньня, адлічаючы сабе, зразумела, перавад устаноўленую правізыю (3% пры 15 тоннавых, або 7% пры дробных грузках). Далей Ц. А. А. Н. бярэ абавязаньне ад сваіх дастаўцаў купляць макуху і драбіну (шруту) выключна ў тых алеярнях, якія падпісалі колектыўную ўмову.

Цэны алейнага насеньня, аба-

У часе візытаў *наблюдателя*, Алеська нават быў рад, што сядзіць на, усім начальствам закіненай, белай лаўцы, а ня ў першых радох, у старшым аддзеле.

Бо, што-ж за прыемнасьць яго тарышу Івану Дружнаму сядзець на першым месцы першай лаўкі ў клясе.

— Як цябе завуць?—пытаецца наблюдацель.

—Іван Дружны,—адказвае той.

— Скажы, сын мой, якія бываюць літары?

— Рускія і славянскія!—кажа Іван.

— Дураны!.. А рускія, дык усе роўныя ці што?

Іванка дагадаўся і хутка выпальвае:

— Літары, бацюшка... літары бываюць... вялікія і малыя.

— Дураны! — кажа яшчэ раз наблюдацель,—нічога не разумееш. Чаго разявіў рот, бы шпак? Ідзі да дошкі і напішы, як ты кажаш, „вялікае“ *эн*.

Іванка старанліва, як на лекцыі чыстапісаньня, выводзіць на дошцы заглаўны эн.

Наблюдатель—поп у машастовай сіняй расе—бярэ крэйду і піша побач з Іванавым *энам*, разоў у пяць больша, але не заглаўны, эн:

— Дык што-ж твая літара, патвоймy,—вялікая, а мая—малая?

Іванка маўчыць.

Маўчыць увесь старшы аддзел. Уся кляса маўчыць. „Свой“ поп маўчыць і настаўнік маўчыць ды толькі чырванее.

— Літары бываюць не вялікія і малыя, а *прописныя* і *строчныя*, — тлумачыць грознае начальства.

Махнуўшы рукою на ўвесь старшы аддзел, *наблюдатель* скіроўваецца проста да белай лаўкі і, паказаўшы пальцам на Алеся Біча, пытаецца:

— Умееш малітву?

— Умею,—чуецца адказ.

— Як чытаецца малітва Духу Сьвятому?

Алесь голасна гаворыць:

— Цару Нябесному, Уцяшыцелю, Душэ ісьціны, іжэ вездзе...

І гладка гаворыць да канца. Ніхто яго не папраўляе.

— Сядай! — кажа начальства.

Рад Алеська. Ну, цяпер дык ён напэўна ўжо разьвітаецца з белаю лаўкаю...

Але назаўтра паўтараецца старая гісторыя з „сваім“ бацюшкай і нічога не зьмяняецца.

Сядзіць Алесь Біч на белай лаўцы паранейшаму.

Як на ліха і голасу добрага Алесь ня мае, на крыласе ў царкве пяяць ня можа. Бо тыя, што пяюць—і хлопцы і дзяўчаты—хутка ўсю „мудрасьць“ Каўпапкае школы праходзяць. І нejк цьвёрды *эр* на мягка выціскаюць, і *эф* вымаўляюць лёгка, і псалтыр, і *октоіхі* розныя шыбка, быццам пяючы, чытаюць.

Каб што з чытанага разумелі добра, пра гэта мала хто рупіцца, даволі й таго, што ўсе трапары напамяць вывучылі як рэпу грызуць.

Калі ўжо Алесь, насядзеўшыся на белай лаўцы, зусім на дзяцюка вырас, дык вельмі сьмешна было, як раз *наблюдатель* і настаўніка самога за невука палічыў.

Даў *наблюдатель* нейкую паперу настаўніку, каб той падпісаўся.

Прозьвішча настаўнік меў вельмі простае, беларускае:

Бандарук.

Так ён і падпісаўся.

— Вы гэта што? — зьдзівіўся айцец *наблюдатель* на ўсю клясу,— вы і прозьвішча свайго *по-русски, как следует*, напісаць ня можаце?

— Маё прозьвішча заўсёды гэтак пішацца,—зьдзівіўся таксама і настаўнік, —Бандарук—маё прозьвішча...

— Не Бандарук, а *Бондарюк*! — крычыць начальства, — *бондарь* парасейску з мягкім знакам пішацца, а ня з цьвёрдым на канцы!

І прыйшлося беднаму настаўніку пакарыцца: з таго часу пісаць сваё прозьвішча так, як загадала начальства.

Часта Алесь дзівіўся, чаму гэта раней настаўнік у яго сшыткy для чыстапісаньня падпісваўся: *Бандарук*, а цяпер ужо — *Бондарюк*?

Дасюль Алеська думаў, што яго настаўнік за кожнага папа вучонейшы, а тут, на табе!—прозьвішча сваё ня так, не парасейску, значыцца, пісаў? Бяда з гэтаю расейшчынаю!

— А няхай яе ліха! — рашыў Алесь, як да сілы дайшоў.

І пачаў сабе фокусамі рознымі ў школе займацца.

Дужы быў, нікога не баяўся нават і з гэтак званага старшага аддзелу ды вельмі цікавую гульню выдумаў—усіх вучняў пасвойму ахрысьціў.

Нарэзаў Алесь больш як сто невялічкіх кускоў паперы з вокладак старых сшыткоў сваіх. На кожным кусочку якое-небудзь слова напісаў, напакаваў кішэнь гэтых словаў-назоваў ды прыпёр іх усе ў клясу.

Падходзіць Алесь да каго-небудзь з „старшых“ і кажа:

— Ну, цягні адзін білет!

Той выцягвае з Алесевага кішаня картку.

— Чытай!—кажа Алесь.

— Лісьняк!—чытае „старшы“.

— Вось і будзеш лісьняк, разумееш?—сьмяецца Алесь і зьвяртаецца да іншага хлапца:

— Цягні!... чытай!...

— Лыска...

— Цягні! — загадвае Алесь трэцяму.

— Гарбуз...

Усіх гэтак пасвойму назваў.

Даведаўся поп пра жарты Алесевы і можа не зьвярнуў-бы на іх свае высокае ўвагі, каб Алесь усім вучням больш-менш людзкія мянушкі падаваў.

Але той перасаліў і некаторыя карткі выйшлі ў яго крыху, як кажуць, з перцам.

Выгналі Алеся з школы назаўсёды.

А ён ані не шкадаваў свае белае лаўкі.

Звончык.

значаныя ў умове зьяўляюцца толькі, як мы ўжо казалі, мінімальнымі цэнамі. Ялеярні абавязваюцца плаціць ня ніжэй гэтых цэнаў. Усякая-ж магчымая звышка ў цэнах цалком належыць да прадаўца.
N.

Квашэньне буракоў.

Буракі трэба нажом абчысьціць, абмыць і палажыць у пасуду, перасыпаць кмінам і заліць халоднаю вадою. Пасьля трэба зрабіць з жытняе мукі звычайны росчын, разбавіць яго цёплай вадою, працэдзіць і ўліць у пасуду з буракамі. Хлебны росчын дапамагае бураком належна закіснуць. Калі буракі ўложаныя ў пасуду і росчын уліты, то тады паверх усяго гэтага кладзецца кружок, які не павінен даходзіць на палец да краёў пасуды, усё гэта прыкрываецца яшчэ палатном і ставіцца ў цёплае месца.

Вады ня можна наліваць да верху пасуды, каб застаўся прастор для пены, якая творыцца, калі буракі пачнуць закісаць; ніколі няварта ўжываць для баршчу купленага воцту, бо ён і грошы каштуе, і адбірае ад буракоў добры пах, а лепей за ўсё боршч варыць на так прыгатаваным бурачным квасе.

Сёлетні ўраджай збожа ў Польшчы.

Першыя аблічэньні Галоўнага Статыстычнага Бюра выказваюць ураджай збожа ў Польшчы ў наступных цыфрах: пшаніцы—19,986 тысячаў квінталяў, жыта — 6,3819 тыс. квінт., ячменю 14,286 тыс. кв., аўса—25,625 тыс. квінт. У параўнаньні з леташнім сёлетні ўраджай ува ўсей Польшчы разам узяты з'яўляецца слабейшы. Сёлета сабрана пшаніцы на 3,9%, жыта на 1,3%, ячменю на 1,7%, а бульбы аж на 12,2% меней, чым у мінулым годзе. Ураджай-жа аўса ня толькі ня зменшыўся, але нават павысіўся на 0,6%.

Найлепшыя ўраджаі сёлета выказалі палудневыя ваяводзтвы Польшчы. Дзякуючы сушы, кепскія ўраджаі ў ваяводзтвах заходніх і ў частцы цэнтральных.

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА.

— *Беларускі спорт.* 3, 4, 5 кастрычніка ў Спартовым парку імя ген. Жэлігоўскага адбываліся міжшкольныя спартовыя змаганьні ў сетку. Між іншымі дружынамі выступала і беларуская дружына Віленскае Беларускае Гімназіі. Ігралі наагул добра. Найбольш выбіваўся вучань VII-ае клясы Віталь Мінэрвін, які зьяўляецца адным з найлепшых ігракоў у Польшчы. У некаторых выпадках нашая дружына праігрывала толькі адным пунктам. Зразумела, што першае выступленьне беларускіх школяроў на міжшкольных ігрaх дасьць ім спартовае дасьведчаньне і ў наступных выступленьнях яны здабудуць пачэснае месца ў віленскім школьным спорце.

— 13-га кастрычніка адбыліся каяковыя выперадкі школьных вясьлярскіх дружын. У выперадках на 1.500 м. і 800 м. прыймалі ўдзел і вучні (вучаніцы) Віленскае Беларускае Гімназіі. У выніку выперадкаў старэйшыя беларускія вучні (іцы) занялі другое месца, малодшыя — чацьвертае. З увагі на кароткі трэнінг вынікі — вельмі добрыя.

— *Беларусы на зьезьде Гісторыкаў у Вільні.* У канцы мінулага месяца адбыўся ў Вільні VI-ты зьезд Гісторыкаў, на якім, між іншым, былі прачытаны беларусамі два рэфэраты. Адзін рэфэрат аб беларускіх нарадавольцах прачытаў гр. А. Луцкевіч, другі—аб ролі беларускіх земляў у вуніі Літвы з Польшчай — гр. В. Грышкевіч. Другі рэфэрат быў наагул слабы. Рэфэраты зьмешчаны ў справаздачы зьезду.

— У хуткім часе вядомы беларускі хор гр. Р. Шырмы выступіць ізноў у Віленскім Радыё. Хор апрача народных твораў выканае і мастацкія беларускія творы. Дакладны тэрмін аўдыцыі яшчэ ня вызначаны.

— *З выдавецкае нівы.* Ужо хутка выйдзе з друку новы зборнік вершаў Беларускага паэты Міхася Машары. Зборнік будзе называцца „На прадвесьні“. Гэта ўжо трэці томік вершаў паэты (першы „Малюнкі“, другі — „На Сонечны бераг“).

— Канчаецца друк № 3 беларускай літэратурна-навуковай часопісі „Калосьсе“. Хутка № 3 „Калосься“ пакажацца на кніжным рынку.

— Друкуецца календар-кніжка „Роднага Краю“. Календар будзе па зьместу зьмяшчаць цікавыя і багатыя аддзелы.

— У Менску пачалі выданьне Беларускае Савецкае Энцыклёпэдыі, над якой працуе каля 500 чалавек. Гэта будзе першая энцыклёпэдыя ў беларускай мове.

— Як нас інфармуюць, ужо друкуецца і яшчэ ў гэтым годзе паступяць у продажу два новыя падручнікі для беларускіх і ўграквістычных (двохязычных) пачатковых школаў.

Адзін падручнік прызначаны на 3-ю клясу пачатковых школаў, другі-ж, зборнік беларускіх песьняў, на ўсе сем клясаў тых-жа школаў.

Падручнікі выдае Кураторыюм Віленскага Школьнага Вокругу пасьля зацьверджаньня іх Міністэрствам Асьветы.

Падручнік-чытанку на 3-ю клясу ўкладала спэцыяльная Камісія пры Віленскім Кураторыюме, у склад якой уваходзілі і вучыцялі— беларусы, як пачатковых, так і сярэдніх школаў. Гэны падручнік, укладзены паводле новых праграмаў і згодна з навейшымі пэдагагічнымі вымаганьнямі, трэба спадзявацца, хоць трохі запоўніць той недахоп, які ад некалькіх гадоў існуе ў нашым беларускім школьным выдавецтве, тым больш, што выданыя раней беларускія падручнікі-чытанкі ня зусім адпавядалі новым школьным праграмам.

Зборнік песьняў апрацаваў гр. Шырма і ізноў-жа ў ім зьмешчана каля сотні беларускіх народных песьняў (большасьць дасюль нідзе ня друкованых), якія будуць цікавымі ня толькі для нашых школьнікаў, але і для шырэйшых колаў беларускага грамадзянства.

Больш падрабязную ацэнку як аднаго, так і другога падручніка дадзем пасля азнаямленьня з імі, калі яны выйдуць у сьвет.

Яшчэ аб Клайпэдзе.

Шмат гуку нарабіла ў свой час выбарная акцыя ў Клайпэдзкі соймік. Цяпер неяк усё заціхла, быццам справа гэтая ўжо вырашана. Ціж гэта так? Праўда, немцы выйгралі гульню ў адносінах 24:5, але што-ж далей? Клайпэда гэта ня Саара, якая пасьля нямецкай перамогі ў плебісцыце адыйшла да Нямеччыне і на гэтым скончылася. Тут справа іншая. Хаця нямецкія газэты і кажуць, што клайпэдзкія выбары былі нічым іншым, як плебісцытам, які выказаў, што Клайпэда зьяўляецца нямецкім краем, аднак ніхто не Нямеччыне не аддасьць і яна надалей астаецца пры Літве. Дык чаму клайпэдзкая справа зыйшла з афіцыяльнага парадку дня нямецкае палітыкі? Некаторыя заграгічныя корэспондэнты, прабываючы ў Бэрліне, падчырківалі ў сваіх справаздачах, што Клайпэдзкая перамога прайшла неяк дзіўна бяз вялікшага рэха. Заціша гэтае якраз насоўвае шмат чаго на думку.

Паглядзім, у якой сытуацыі апынулася цяпер Літва. Згодна са статутам у працягу 14 дзён пасьля выбараў павінен быць скліканы клайпэдзкі соймік. Але неяк дагэтуль нічога аб гэтым ня чуваць. Ясна што Літва знаходзіцца цяпер ў вельмі клапатлівай сытуацыі. Палітыка літоўскага ўраду на клайпэдзкай тэрыторыі цалком збанкрутавала і трэба цяпер шукаць выхаду. Якія-ж магчымасьці мае літоўскі ўрад?

Адцягіваць на неакрэсьлены час скліканьне клайпэдзкага сойміку і распараджацца Клайпэдай без яго? Шаг даволі рызыкоўны, бо выкліча ён ізноў напады з боку Нямеччыны і інтэрвэнцыі дзяржаваў, якія падпісалі Клайпэдзкі статут.

Дык можа стварэньне дырэктар'яту, абапёртага на нямецкай большасьці? Шаг яшчэ больш рызыкоўны, бо гэткі дырэктар'ят можа сваімі пастановамі паставіць літоўскі ўрад яшчэ ў больш клапатлівае палажэньне, чым ён знаходзіцца цяпер. Адным словам, як ня кінь усё клін. Трэба шукаць нейкага трэцяга выхаду і відаць літоўскі ўрад і пойдзе гэтым шляхам. Такое дапушчэньне можна рабіць, асноўваючыся на маўчаньні нямецкае прэсы аб клайпэдзкай справе. Маецца ўражаньне, што гэтая раптоўная пацыфікацыя інспіравана нейкім знакам згары, каб ня перашкаджаць закулісной палітыцы. Дзе-ня-дзе між вершамі нямецкіх газэтаў можна заўважыць яшчэ нясьмелае імкненьне Нямеччыны пагадзіцца з Літвою. Націск кладзецца на тое, што Літва ня вытрымае бяз вывазу сваіх тавараў у Нямеччыну, рынкі якой некалісь спажывалі 70% усяго літоўскага экспорту. Нявядама толькі, якую цану патрэбуе Нямеччына ад Літвы за такое гаспадарчае супрацоўніцтва.

Клайпэдзкімі выбарамі немцы асягнулі свае мэты — запужалі Літву і цяпер зьмяняюць тактыку. Цікава, што на ўсё гэта скажа Літва.

Яшчэ аб скаўтах.

У адным з папярэдніх нумароў „Роднага Краю“ быў зьмешчаны артыкул аб беларускіх скаўтах. У артыкуле была парушана, між іншым, справа кола прыяцеляў Беларускага скаўтынгу. Справа гэтая паводле нас вельмі важная і на яе беларускае грамадзянства павінна зьвярнуць вялікую ўвагу. Кола такое быццам ужо існуе, аднак штось нічога ня чуваць аб яго дзейнасьці. Зразумела, скаўтынг беларускі яшчэ працуе толькі на абшары баларускай Гімназіі і заданьні кола прыяцеляў тымчасам невялікія. Аднак, трэба спадзявацца, што з часам арганізацыя скаўтаў разрасьцецца і пойдзе перадусім на вёску. Тады, ясна, і мэты кола прыяцеляў скаўтаў прыймуць шырэйшую форму. Вось-жа аб гэтым варта падумаць раней і кола гэтае ўрэшце зарганізаваць і залегалізаваць. У першую чаргу ў кола ўпісалася-б, трэба думаць, бацькі самых скаўтаў. Самі скаўты маглі-б зрабіць шмат у гэтым напрамку, пашыраючы сярод сваіх старэйшых знаёмых ідэі беларускага скаўтства. Чым больш было-б сяброў у коле цыяцеляў скаўтаў, тым было-б лепш. Сябры кола памагалі-б скаўтам у іх пачынаньнях, а помач была-бы перадусім матэр'яльная. Зарганізаванае кола апрацавала-б ужо падрабязна свой статут, у якім канкрэтна паставіла-б свае мэты.

Пік.

Рэалізацыя санкцыяў супроць Італіі

Камітэт Лігі Нацыяў якому даручана правядзеньне ў жыцьцё справы санкцый супроць Італіі пастанавіў учора наступнае:

У Італію забараняецца ўвозіць наступныя тавары: а) коні, мулы, аслы, вярблюды і ўсякія іншыя жывёлы, служачыя для транспарту; в) каўчук, с) рознага роду мэталы.

Далей прынята пастанова, якая забараняе сябром Лігі Нацыяў купляць усякія тавары італьянскага паходжаньня. У сувязі з гэтымі пастановамі прынята трэцяя, якая кажа аб узаемнай помачы пры рэалізаваньні санкцыяў. Помач гэтая будзе галоўным чынам палягаць на тым, каб знайсьці іншыя рынкі збыту для тавараў, якія дагэтуль вывозіліся ў Італію.

Францыя згадзілася падтрымаць ангельскі флёт на Сярод-земным моры.

Англія атрымала афіцыяльнае павмдамленьне ад францускага прэм'ера Лявaля аб згодзе Францыі падтрымаць ангельскі флёт у прыпадку нападу на яго італьянскіх вайсковых караблёў. Вестка гэтая прынята ў Лёндане з вялікім задаваленьнем.

Цяпер, калі атрымана гэтая вестка, стварыліся адпаведныя ўмовы да разражэньня атмосфэры на Міжземным моры. Цяпер Англія, як думаюць, згодзіцца паставіць пад разважаньне пытаньне аб уходзе з Міжземнага мора часткі змобілізаванага ангельскага флёту.

Але для гэтай дэмобілізацыі Італія павінна будзе: 1) адклікаць з Лівіі пасланае туды войска і 2) спыніць нападкі на Англію італьянскай прэсы.

З італа-абісінскага фронту.

Тыдзень таму назад італьянцы горда заявілі, што ў працягу двухтрох дзён італьянскія сьцягі будуць рэяць над Гарарам. Сяньня італьянцы на ўсім Сомалійскім фронце перайшлі ад обрэнзывы да абароны, а мясцамі змушаны адступаць на тэрыторыю Сомалі.

Першым ударам па італьянцах у Огадэне было акружэньне абісінцамі трох італьянскіх палкоў, якія ледзь не памёрлі ад голаду і недахопу вады. Хаця гэтыя палкі і прарваліся ў Герлогубі, аднак факт акружэньня іх зрабіў вялікае ўражаньне на італьянскіх салдатаў. Баёвы іх запал пачаў падаць.

Італьянскае камандаваньне, бачучы такі маральны стан байцоў, выдала загад лётчыкам і танкістам усіліць іх дзеяньне па ўсім фронце. І, сапраўды, сотні бомбаў былі скінены італьянскімі лётчыкамі на дзесяткі абісінскіх гарадоў. Тысячы дамоў былі збураны.

Перайшлі ў наступленьне і танкі, гал. чынам на лініі Кабрын-Булібульгаб-Массара.

Італьянская пяхота павінна была наступаць па лініі Шылае—Агалах, але наступленьне не ўдалося, бо італьянцы ня вытрымалі націску абісінцаў, а пасьля аказалася, што італьянскія танкі апынуліся ў глыбокім тылу абісінскай арміі, якая нечакана зьявілася ў ваколіцы Убі. Усе італьянскія танкі, што дзеялі на лініі Кабрын-Булібульгаб-Массара, трапілі ў палон.

Наступнага дня італьянскія лётчыкі прабавалі стрымаць напор абісінскіх войскаў на сомалійскім фронце пры помачы бомб і газаў, але аказалася, што бомбы гэтыя забівалі нястольькі людзей, сколькі вярблюдаў, авечак і козаў. Паводле павярхоўных аблічэньняў ад газаў у Огадэне згінула ўжо каля 50 тысячаў хатняе жывёлы.

Паводле італьянскіх вестак абісінцы сконцэнтравалі на лініі Харар-Джыджыга-Томса армію ў 200 тыс. жаўнераў. На чале гэтай арміі стаіць турэцкі генэрал Вэхіб паша і нямецкі генэрал Лэбэн.

Скліканьне Сойму і Сэнату

П. Прэзыдэнт Польскае Рэспублікі выдаў загад аб скліканьні надзвычайнай Сэсіі Сойму і Сэнату, на якой мае быць разгледжаны і зацьверджаны праект закону аб паўнамоцтвах Прэзыдэнта Рэспублікі для выдаваньня дэкрэтаў.

Рэдактар: А. ФЛЕРАЎ. Выдавец: С. КАРОЛЬ. Друк. Я. Левіна Вільня, Нямецкая вул. 22, Тэл. 21-14.